Comhairle Chontae Liatroma
Straitéis Cultúir agus Cruthaitheachta
Caith Súil Uirthi

2018-2022

Clár Éire Ildánach
Creative Ireland Programme
2017–2022

01
Réamhrá an Chathaoirligh
04

02
Réamhrá an Phríomhfheidhmeannaigh
05

03
Cultúr agus Cruthaitheacht i gContae Liatroma
06

04
An Aisling a ghabhann le hÉire Ildánach i gContae Liatroma
08

05
Na Luachanna a ghabhann le hÉire Ildánach i gContae Liatroma
10

06
Na Bearta Tús Áite maidir le Contae Liatroma
11

07
An cur i bhfeidhm
14

08
Bearta Príomhtháibhachta i rith na bliana 2018
15

01 Réamhrá an Chathaoirligh

- Finola Armstrong-McGuire

> Áit inti féin atá i gContae Liatroma ar bhealaí go leor.

Is as gnéithe na tíreolaíochta a eascraíonn cultúr agus oidhreacht an chontae ar bhealaí áirithe - taobh tíre sceirdiúil le créafóg éadomhain a d'fhág an talamh deacair a shaothrú maille le cnoic le sruthanna cúnga guail agus iarainn. Fágtar dá thoradh sin, agus tosca eile, go bhfuil Liatroim ar an gcontae is ísle daonra sa tír ach an pobal sin scaipthe ar fud réimse talún fairsing go leor a shíneann ó lár tíre go dtí cósta thiar thuaidh an oileáin.

Is iomaí deacracht a chruthaítear dá bharr sin don údarás áitiúil maidir le seirbhísí a chur ar fáil. Ina ainneoin sin uilig, bíonn laghad an chontae ina bhuntáiste againn chomh minic céanna, ós fusa teacht ar aontú agus ar chomhréiteach agus is fusa beart a dhéanamh chun deiseanna nua a thapú a chuireann le caighdeán an tsaoil ag an saoránach i gContae Liatroma.

Bhí an chruthaitheacht riamh ina bua maidir leis na deacrachtaí a shárú agus beidh sí ina hacmhainn bhuntábhachtach i gcónaí. Tá athrú forásach go seasta síoraí faoi chúrsaí teicneolaíochta an tráth seo agus leanfar den athrú ar shlite maireachtála agus ar mhodhanna oibre dá réir. Ar cheann de na hábhair dúshláin is mó a chuirtear romhainn, tá imeacht na ndaoine ar a dteacht in inmhe dóibh ó cheantair tuaithe in iarthuaisceart na tíre go dtí bailte móra agus cathracha níos mó ná sin in Éirinn agus níos faide ó bhaile d'fhonn bun a dhéanamh agus slí mhaireachtála bhuan a bhaint amach dóibh féin. Cé nach féidir a shéanadh go bhfuil claonadh chun foirgníochta agus chuig ceantair uirbeacha ann, ar an taobh eile den scéal, de réir mar is fusa do dhaoine taisteal go hidirnáisiúnta agus de réir mar is é feabhas nó a mhalairt an cheangail leathanbhanda an t-a0n ábhar imní maidir le cumarsáid idirnáisiúnta, is mó a bheidh líon mór daoine in ann iad féin a shocrú ina rogha áit. Ina chomhthéacs sin, fágfaidh caighdeán an tsaoil mar atá le fáil ag duine i gContae Liatroma gur tarraingtí go mór a bheidh an contae. Tá modhanna oibre den sórt sin coitianta in earnáil na cruthaitheachta agus tá an réimse leathan imeachtaí cultúir a chuireann daoine a shaothraíonn san earnáil sin ar fáil ar na tosca príomhthábhachta a thugann daoine san áireamh agus caighdeán an tsaoil i gceantar faoi leith á mheas acu.

Scil bhunriachtanach atá sa chruthaitheacht agus meon intinne is ceart a spreagadh i ngach ógánach ionas gur féidir leo an t-ábhar dúshláin a bhaineann leis an síorathrú a fheictear rompu dóibh a shárú. Is féidir leis an bpobal i ngach comharsanacht agus leis an duine aonair i ngach aoisghrúpa tuiscint ar an mianach atá iontu, muinín agus muintearas a chothú trí chur in iúl na cruthaitheachta agus ba cheart gach dícheall a dhéanamh an deis sin a dhéanamh a chur ar fáil dóibh.

Tá an t-ádh orainn i gContae Liatroma go bhfuil oiread daoine cumasacha ag saothrú an chultúir agus na cruthaitheachta inár measc. Tá mé cinnte dearfa go mbeidh an straitéis seo, ach oibriú i gcomhar leis na daoine cumasacha seo agus le muintir na háite ar fud an chontae ar fad, ina dheis iontach cuid mhór tairbhe a dhéanamh a chuirfidh feabhas ar an saol ag an uile shaoránach sa chontae.

02 Réamhrá an Phríomhfheidhmeannaigh

- Lar Power

> Tá an obair i gcomhar ar cheann de na buntéamaí atá le hÉire Ildánach...

– an comhar idir an rialtas láir agus an rialtas áitiúil, an comhar idir daoine den aos ealaíne, an comhar le pobal áite – agus sin d'fhonn freastal do chraobhchóras cruthaitheachta agus don tsamhlaíocht a bheith á cothú ag an gcaidreamh gníomhach le lucht ealaíne agus cultúir agus ag toradh an tsaothair a thaithí. Is maith is eol do Chomhairle Chontae Liatroma an fiúntas agus an mhórthairbhe atá leis an ealaín, leis an gcruthaitheacht, le cúrsaí cultúir agus oidhreachta. Is léir dúinn an dea-thoradh ar infheistíocht in earnáil na cruthaitheachta maidir lena ngnóthaítear de chaipiteal sóisialta, leis an bhfeabhas ar an saol ag an saoránach agus leis an mórtas a chothaítear. Cé gur mór an leas sin ag daoine den uile aois ar féidir leo dul i mbun cúrsaí ealaíne, an mianach cruthaitheachta atá iontu a fhéachaint agus cultúr agus oidhreacht na tíre a fhiosrú, is sócmhainn bhunriachtanach atá ann chomh maith óna dtagann buntáiste eacnamaíochta den iliomad cineál go díreach agus go hindíreach.

Is ríthráthúil do Chomhairle Chontae Liatroma an tionscnamh seo a theacht chun cinn faoi láthair. De réir mar atá creataontú nua á cheangal againn leis an gComhairle Ealaíon agus straitéisí ilbhliana nua á leagan amach maidir leis an bhforbairt ar an tseirbhís ealaíne agus ar an tseirbhís leabharlannaíochta, chomh maith le straitéis nua maidir leis an diaspóra, táthar i riocht a chinntiú gur féidir na bearta tús áite a shonraítear a leagan amach ionas go dtugtar isteach iad mar dhlúthchuid de dhéanamh na seirbhíse ar fud na heagraíochta ar fad agus i gcomhar le gníomhaireachtaí agus eagraíochta páirtnéireachta eile.

Is iontach an deis atá in Éire Ildánach treisiú leis an mbeartaíocht sin agus na snátha sin ar fad a fhí ina chéile. Tá ardaidhmeanna le hÉire Ildánach ach, i bhfianaise an tairbhe is féidir a thabhairt i gcrích, is cuí agus is ceart agus is cóir go dtapófaí an deis san am i láthair ionas go mbíonn a leas ag an bpobal agus ag daoine aonair ar fud an chontae agus ag na glúnta atá le theacht inár ndiaidh.

03 Cultúr agus Cruthaitheacht i gContae Liatroma

Tá de cháil ar Chontae Liatroma go bhfuil an taobh tíre go hálainn ann, go bhfuil beocht sa chultúr, saibhreas san oidhreacht agus, díol suntais mar gheall ar achar an chontae, leibhéal ard beartaíochta agus acmhainne ag baint le raon leathan cineálacha ealaíne agus réimsí den chultúr.

Sa chur síos a thugtar ar theacht Thuatha Dé Danann go hÉirinn, thug siad a gcuid longa eitilte anuas ar mhullach Shliabh an Iarainn, áit ar tháinig siad féin agus na Fir Bolg ar a chéile den chéad uair, sular thángthas anuas go Má Réin thart ar Fhíonach. Ar an láthair sin a bhí ceann de na mainistreacha ba luaithe agus ba thábhachtaí in Éirinn ó thús ré na mainistreacha ar aghaidh, mainistir a raibh clú ar scoil na diagachta inti agus de cháil uirthi gur tháinig scoláirí as gach cuid den Eoraip ag triall uirthi.

Rinne Toirdhealbhach Ó Cearbhalláin, an cláirseoir agus an cumadóir ceoil, cónaí i gContae Liatroma agus spreag muintir na háite agus an seanchas faoin taobh tíre ceann de na dréachta is iomráití dá chuid, Sí Beag, Sí Mór maidir le dhá chnoc i gceantar Chora Droma Rúisc ina gcónaíodh an lucht sí. Tá tionchar go fóill ag John McKenna ar cheol na feadóige móire in Éirinn. Tar éis dó dul ar imirce go dtí na Stáit Aontaithe, bhí sé ar an gcéad cheoltóir as Éirinn ar an bhfeadóg mhór a ndearnadh taifeadadh dá chuid ceoil. Bhí Nan Fitzpatrick as Achadh an Mheasa ar an gcéad bhean as Éirinn a ndearnadh taifeadadh tráchtála dá cuid amhránaíochta agus cuireadh trí cheirnín 78rpm léi amach i Nua-Eabhrac i rith na 1920idí sular tháinig sí ar ais ina cónaí go hÉirinn sa bhliain 1932. Is dócha go bhfuil John McGahern, a mbíodh cónaí air in aice le Fíonach chomh maith, ar an té is mó a bhfuil cáil air maidir le cúrsaí cultúir i gContae Liatroma agus é ar dhuine de na húdair is mó a bhfuil meas agus urraim dó in Éirinn agus ag lucht léitheoireachta agus léirmheastóireachta go hidirnáisiúnta.

Cé go dtéann roinnt den bhrí agus den bheocht atá i gcultúr Liatroma siar na glúnta, agus roinnt de na daoine is iomráití le háireamh i measc an chuid is fearr sa tír ar fad, tá gnéithe den chultúr freisin ar de bhunús eile iad, a tháinig chun cinn níos deireanaí, agus a bhfuil cuid mhór ina mbun anseo i gContae Liatroma a bhfuil meas mór orthu ní amháin sa chontae ach níos faide ó bhaile.

Bhí daonra Chontae Liatroma ag titim i gcónaí ó lár na naoú aoise déag go dtí an bhliain 2000. Faoi lár na 1980idí, d'fhág an praghas comparáideach ar thithíocht agus an taobh tíre breá nádúrtha gur thosaigh ealaíontóirí agus ceannródaithe eile i gcúrsaí cultúir ag aistriú anseo as áiteanna eile in Éirinn, ón mBreatain agus as mór-roinn na hEorpa mar go mb'fhacthas dóibh go raibh Contae Liatroma ar cheann de na háiteanna ina bhféadfaidís maireachtáil mar ba mhian leo. Ba bhreá an t-athrú na daoine seo, a chuidigh le scoileanna a choinneáil oscailte agus a rinne athchóiriú ar thithe a bhí tréigthe folamh, i gcodarsnacht leis an seanscéal a bhain leis an ré go dtí sin.

I rith bhlianta deiridh an chéid seo caite, bhí dream den lucht ealaíne i gCluainín a d'fhéach le háiseanna níos fearr a thabhairt chun cinn ina bhféadfaidís oibriú ar a gcuid saothar agus bunaíodh Ionad Dealbhadóireachta Liatroma ina bhfuil an réimse is fairsinge de phróisis ábhair ar fáil sa lá atá inniu ann seachas aon áis saothrú ealaíne ná ceardaíochta eile in Éirinn. An tráth céanna, bhí grúpa pobail eile i gCluainín i mbun Ionad Amharclannaíochta na nGleann (Glens Centre Theatre)

a fhorbairt agus bhí Amharclann an Mhuilinn Arbhair (Cornmill Theatre) á thógáil i gCarraig Álainn.

Faoi thús na mílaoise, bhí bearta cúnta á gcur ar fáil ag Comhairle Chontae Liatroma do dhreamanna pobail ar mhian leo tabhairt faoi réimsí den ealaín agus bhí curtha freisin leis an soláthar maidir le forbairt ghairmiúil na n-ealaíontóirí, rud a mbeadh de thoradh air tráth níos faide anall gurbh fhéidir cláir de leithéid LOCIS agus Creative Frame a chur ar bun. Rinne Bord Fiontair Chontae Liatroma Teach Dearthóireachta Liatroma a fhorbairt chomh maith le réimse forleathan de chláir éagsúla maidir le forbairt táirgí agus oiliúint i gcúrsaí gnó a chur ar bun, ina measc cláir ilbhliana trasteorainn de leithéid LiveCraft agus Harnessing Creativity. Rinne Comhairle Chontae Liatroma, trí scéim an rialtais don fhorbairt caipitil, athfhorbairt ar sheanteach na cúirte i gCora Droma Rúisc gur cuireadh Ionad Ealaíne an Duga (Dock Arts Centre) ar fáil ann, áras suaitheantais i gcónaí ag Contae Liatroma agus ag an gComhairle agus ceann de an bonnchlocha maidir le hinfreastruchtúr ealaíne an réigiúin.

Luaitear i dtuarascáil na bliana 2009 ó Choimisiún Forbartha an Iarthair Creative West gurbh ionann céatadán na ndaoine a bhí fostaithe in earnáil na cruthaitheachta i gContae Liatroma an tráth sin agus 4.4% - an ráta ab airde ar fud réigiún an Choimisiúin - agus sa lá atá inniu ann, tá líon na ndaoine atá ag obair san earnáil, leibhéal na beartaíochta, an t-infreastruchtúr agus na deiseanna atá ann do dhaoine ar leibhéal sách ard go bhfuil an tábhacht chinniúnach sáraithe agus go bhfeictear earnáil na cruthaitheachta anois mar ghné bhuntábhachtach den fhorbairt shóisialta, cultúir agus eacnamaíochta. Cé nach mór an scóip a bhíonn ag aon duine faoi leith a oibríonn in earnáil na cruthaitheachta maidir le breis daoine a fhostú nó a bheith cionsiocair le borradh eacnamaíochta, tá gnó duine nó gnó beirte i gceist leis an gcuid is mó de na gnóthais atá ar bun i gContae Liatroma agus, dá réir sin, is fiú treisiú leo siúd atá ag obair in earnáil na cruthaitheachta agus cuidiú leo slí bheatha bhuan a bhaint amach chomh mór agus is fiú maidir le haon earnáil, tionscal nó fiontar de chineál eile.

Le blianta beaga anuas freisin, léirigh Spark agus Harnessing Creativity an leas is féidir a bheith as cláir a chuirtear ar bun chun an chruthaitheacht a thapú maidir le bearta den nuáil i gcúrsaí gnó agus i soláthar seirbhísí. Cé gur féidir lena leithéid a bheith ina gcúis le modhanna nua seirbhíse a cheapadh i gcuideachta, sa chuid is mó de an cásanna, baineann an tionchar ar an gcéad dul síos leis an bhfiúntas breise a fheictear le meon cruthaitheachta tar éis oibriú i gcomhar le healaíontóirí agus an bhéim bhreise a leagtar ar smaointeoireacht den chineál sin dá réir. Tá rátaí arda rannpháirtíochta i measc an phobail i gcoitinne i gContae Liatroma maidir le cúrsaí ealaíne agus an ráta rannpháirtíochta maidir le hamharclannaíocht na n-óg ar cheann de an rátaí is airde sa tír. Tá ardú ag teacht i gcónaí ar rátaí rannpháirtíochta scoileanna agus ghrúpaí pobail in imeachtaí ealaíne agus cultúir.

In áiteanna de leithéid Chontae Liatroma, mar a mbíonn tábhacht le beartaíocht cultúir ó thaobh saoithiúlacht agus féiniúlacht na háite, bíonn suntas faoi leith le cúrsaí ealaíne agus le hearnáil an chultúir agus na cruthaitheachta i gcoitinne i ndáil leis an mórtas cine agus an tuiscint ar ár réigiún féin. Tagann cláir de leithéid Leitrim Equation, maidir leis an ealaín traidisiúnta, agus Féile Litríochta Shliabh an Iarainn i dtír ar an taobh tíre, ar stair agus ar oidhreacht cultúir Chontae Liatroma chun téamaí comhaimseartha maidir leis an áit, an baile agus mianach na muintire a chíoradh. Ag an am céanna, fágann an obair a dhéantar in ionaid éagsúla, an Dug agus Ionad na nGleann mar shampla, agus cláir a bhaineann le hÉire Ildánach agus Music Generation go mbíonn ardán ag dreamanna éagsúla, éagsúil ó thaobh aoise nó réimsí spéise, a gcuid cruthaitheachta a thapú agus a fhairsingiú gan srian.

Bíonn le tuiscint ó thionscnaimh de na cineálacha éagsúla sin, ar a n-áireamh in éineacht, nach é amháin go bhféadann earnáil na cruthaitheachta feidhm lárnach a bheith léi maidir le cultúr an chontae, ach go mbíonn tionchar mór chun sochair freisin ar chúrsaí sóisialta agus ar ghnóthaí eacnamaíochta agus gurb é an gnáthrud na trí cinn de shnátha sin a bheith fite fuaite ina chéile. Cé nach annamh trioblóid le sainmhíniú docht daingean ar a mbeadh i gceist le cultúr nó le hearnáil na cruthaitheachta, is cinnte gurbh í an chruthaitheacht a bhí ag rith leis an iliomad duine leis na cianta anuas ba bhun leis an gcultúr agus lena bhfuil le hoidhreacht ag muintir na linne seo.

Is ina chomhthéacs sin atá oiread fiúntais mar chur chuige leis an meon ‘uile-rialtais’ atá le hÉire Ildánach ar an leibhéal náisiúnta agus atá sé mar bhunphointe maidir leis an straitéis seo a thabhairt chun cinn. Nuair atáthar ag treisiú faoi láthair leis an gcruthaitheacht a chothú sa phobal agus sa duine aonair, ní amháin go bhfuiltear ag treisiú le forbairt leanúnach ar an gcontae ó thaobh cúrsaí sóisialta, cultúir agus eacnamaíochta, táthar ag cinntiú go maith go dtagann forbairt leanúnach ar chruthaitheacht agus ar chultúr bríomhar na linne seo agus ar oidhreacht shaoithiúil shaibhir ag na glúnta atá le theacht.

04 An Aisling a ghabhann le hÉire Ildánach i gContae Liatroma

Is é atá d'aisling le hÉire Ildánach go mbeadh an deis ag gach duine ar a bhfuil cónaí in Éirinn a theacht in inmhe go hiomlán ó thaobh na cruthaitheachta de. Déantar an aisling sin a shaothrú trí Cúig Cholún a ghabhann leis an Clár atá ag Éire Ildánach:

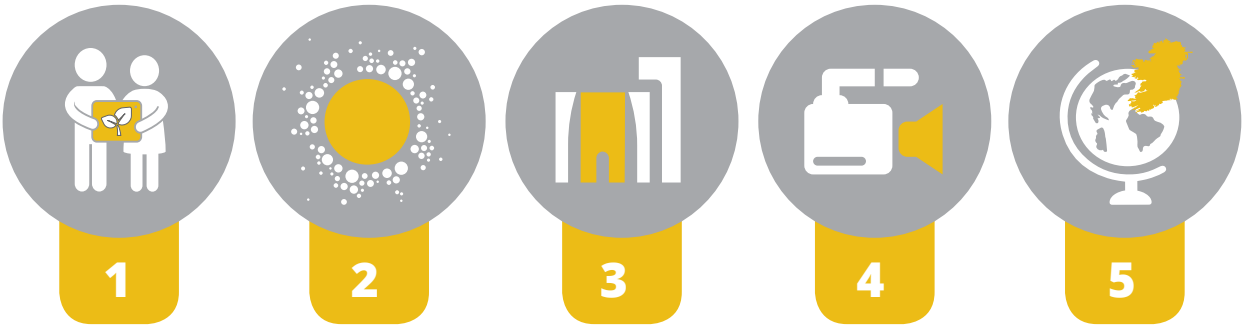

COLÚN 1
Scód a ligean le Cumas na Cruthaitheachta i nGach Leanbh

COLÚN 2
Bonn a chur faoin gCruthaitheacht i ngach Pobal

COLÚN 3
Infheistíocht in Infreastruchtúr na Cruthaitheachta & an Chultúir

COLÚN 4
Tionscail Cruthaitheachta: Éire mar Lárionad Barr Feabhais maidir le Léiriúchán na Meán Cruthaitheachta

COLÚN 5
Clú na hÉireann ar fud an Domhain a thabhairt le chéile

Tá buntábhacht maidir leis an aisling seo le rannpháirtíocht an uile dhuine agus teacht ag an uile dhuine ar shaothrú na cruthaitheachta agus ar a thoradh sin. Meastar freisin go bhfuil bunriachtanas, maidir le fíorú na haislinge, le ceangal a chothú idir pobal comharsanachta agus ealaíontóirí agus lucht cruthaitheachta.

D'fhonn socrú ar Aisling maidir le hÉire Ildánach i gContae Liatroma, chuir Comhairle Chontae Liatroma Meitheal Cultúir le chéile ar a bhfuil Emma Clancy, Leabharlannaí an Chontae; Paul Cunningham, Ceannasaí Margaíochta, Ionad an Duga; Philip Delamere, Oifigeach Ealaíne; Vivienne Egan, Pleanálaí Feidhmiúcháin Sinsearach; Geraldine Reynolds, an tOifigeach Sinsearach maidir le Forbairt Fiontair agus Mary Quinn, an Stiúrthóir Seirbhísí, i mbun an chomhordúcháin. Chuir an mheitheal sraith de chruinnithe comhairliúcháin poiblí ar bun lenar féachadh le tuairimí agus smaointe a fháil ó na daoine sin a bhfuil baint acu le hearnáil an chultúir agus na cruthaitheachta agus ón bpobal i gcoitinne. Bhain an mheitheal leas freisin as torthaí phróiseas den chineál céanna ar tugadh faoi roimhe seo mar chuid den chlár maidir le heacnamaíocht na linne seo romhainn i réigiún bharr na Sionainne agus na hÉirne. Féachadh, mar chuid den taighde maidir leis an gclár sin, le fiosrú a dhéanamh faoi aon dheiseanna forbartha agus foráis a bhainfeadh le hearnáil na cruthaitheachta. Rinne an Mheitheal Cultúir ord agus eagar a chur ar thorthaí na bpróiseas sin ar fad gur leagadh amach sraitheanna de chuspóirí príomhthábhachta agus de réimsí beartaíochta de réir mar atá sa cháipéis seo agus an ráiteas seo a leanas seo a leanas maidir leis an aisling ar léiriú é ar an meon a bhí ag gabháil leis an bpróiseas.

Is é atá d'aisling ag gabháil leis an gclár Éire Ildánach i gContae Liatroma go ndéanfar gach gné iléagsúil de chur in iúl na cruthaitheachta a chothú agus a spreagadh; go mbeidh aird agus meas ar smaointe nua; agus go dtabharfar na cúinsí chun cinn a chuidíonn leis na smaointe a thabhairt i gcrích agus an chruthaitheacht a bheith ina dlúthchuid den uile ghné de shaol sóisialta, eacnamaíochta agus cultúir Chontae Liatroma.

Tá gealltanais éagsúla a luaitear sna príomhphleananna straitéise maidir le Contae Liatroma ina mbonn treise faoin aisling sin, mar shampla:

2014 - 2019

Plean Corparáide Chomhairle Chontae Liatroma, 2014-2019

"Contae Liatroma a bheith ina chontae lena mbaineann inmharthanacht, cruthaitheacht agus ilchuimsitheacht ionas gur féidir leis an duine, leis an teaghlach agus leis an ngnólacht teacht faoi bhláth ann. "

2015 - 2021

Plean Eacnamaíochta agus Pobail Áitiúil Chomhairle Chontae Liatroma 2015-2021

"Liatroim, Contae Bríomhar Ardaidhmeanna ... mar a bhfuil an pobal slán folláin, na hacmhainní agus an oidhreacht slán sábháilte agus borradh faoin eacnamaíocht. "

2012 - 2017

Plean Ealaíne Chomhairle Chontae Liatroma 2012-2017

"Leanúint den fhorbairt i gcontae Liatroma ar dheiseanna níos fearr ag an uile dhuine a bhfuil cónaí orthu sa chontae nó a thagann ar cuairt ann páirt a ghlacadh i gcúrsaí ealaíne; daoine aonair, eagraíochtaí, féilte agus pobail éagsúla a chothú maidir leis na deiseanna sin a chur ar fáil agus oibriú i gcomhar le gníomhaireachtaí áitiúla, náisiúnta agus idirnáisiúnta chun aidhmeanna áirithe a bheadh againn i gcomhar a bhaint amach"

05 Na Luachanna a ghabhann le hÉire Ildánach i gContae Liatroma

Tá Comhar, Cumarsáid, Pobal, Rannpháirtíocht, Ilchuimsitheacht agus Cumasú de luachanna le hÉire Ildánach agus is léir iad sin ar na bearta tús áite a leagtar amach sa Straitéis seo.

Ar an gcéad dul síos, is léiriú breá an clár Éire Ildánach ar an gcomhar idir an rialtas áitiúil agus an rialtas náisiúnta maidir le cúrsaí cultúir agus cruthaitheachta. Taobh istigh de Chomhairle Chontae Liatroma, fágann an obair maidir leis an Straitéis Cultúir & Cruthaitheachta agus an clár oibre a ghabhann leis a chur le chéile go bhfuil feabhas maidir leis an gcomhoibriú idir ranna éagsúla de chuid na heagraíochta ina bhfeictear go bhfuil buntábhacht le cúrsaí cultúir agus cruthaitheachta maidir leis an bhforbairt shóisialta, cultúir agus eacnamaíochta san am atá romhainn.

Chomh maith leis an gcomhar a bheith ag baint ar bhealach ginearálta leis an bpróiseas forbartha i ndáil leis an straitéis féin a leagan amach, tá i gceist leis na bearta a luaitear mar chuid den chlár, agus an Ghairm Scoile Oscailte maidir leis an gclár Éire Ildánach go háirithe, go spreagfar comharobair níos forleithne dá mbarr idir an t-údarás áitiúil, daoine a shaothraíonn san earnáil agus pobal comharsanachta nó pobal sainspéise i ngach cuid den chontae.

Tá buntábhacht leis an gcumarsáid maidir leis na haidhmeanna a thabhairt i gcrích. Beidh leas á bhaint as gach deis a bhíonn ar fáil againn, lena n-áirítear na páipéir nuachta áitiúla, stáisiúin raidió áitiúla, craobhchórais caidrimh i measc an phobail agus acmhainní ar líne, chun cur leis an gcaidreamh idir grúpaí pobail agus daoine a shaothraíonn an cultúr agus an chruthaitheacht. Beidh córas á chur ar bun againn freisin trínar féidir leis na daoine a chleachtann an chruthaitheacht agus le grúpaí éagsúla cumarsáid a dhéanamh go héifeachtúil leis an údarás áitiúil ionas go mbíonn deis againn forbairt leanúnach a dhéanamh ar an gclár i gcomhar leis na páirtithe leasmhara go léir.

Tréithe nó réimse scileanna a chuireann le cumas nó le hacmhainn duine nó pobail atá sa chruthaitheacht. Cothaítear misneach maidir leis an gcur in iúl, tuiscint maidir lena bhfuil inár dtimpeall agus glacadh go fonnmhar le smaointe nó ábhar a bhfuil nuacht ag baint leo. Tá an clár féin agus na tionscadail a dtreisítear leo faoin gclár leagtha amach ionas go ritheann an ilchuimsitheacht go nádúrtha leo agus go spreagtar rannpháirtíocht an uile dhuine, go háirithe grúpaí agus daoine nach móide an deis acu a bheith páirteach in imeachtaí roimhe seo.

06 Bearta Tús Áite maidir le Contae Liatroma

Ar na príomhchuspóirí atá leis an straitéis cúig bhliana seo tá cur chuige comhtháite a chruthú ar fud ranna éagsúla taobh istigh de Chomhairle Chontae Liatroma maidir le forbairt na cruthaitheachta sa chontae a mbeidh de thoradh air go ndéantar:

- Aird agus tuiscint ar an tairbhe atá leis an gcruthaitheacht a chothú ar fud Chomhairle Chontae Liatroma.
- Na straitéisí éagsúla de chuid Chomhairle Chontae Liatroma a bhaineann le cúrsaí cultúir a thabhairt le chéile.
- An acmhainn a bhaineann le hearnáil na cruthaitheachta a thapú ar bhealach níos fearr ionas go mbíonn tionchar chun sochair ar fhorbairt shóisialta, cultúir agus eacnamaíochta an chontae.

Rinneadh na bearta tús áite maidir leis an straitéis seo a shonrú trí chomhairliúchán poiblí a dhéanamh agus trí chaomhchóiriú, a rinne meitheal cultúir ar a raibh ionadaithe ó na ranna éagsúla maidir le cúrsaí fiontair, pleanála, oidhreachta, leabharlannaíochta agus ealaíne, maidir le straitéisí reatha an údaráis áitiúil agus an straitéis maidir le hÉire Ildánach.

Seo a leanas roinnt de na straitéisí príomhtháibhachta a dtáinig an straitéis seo faoina n-anáil agus í á leagan amach:
- Plean Corparáide Chomhairle Chontae Liatroma 2014-2019
- Plean Forbartha Ealaíne Chomhairle Chontae Liatroma 2012-2017
- Plean Eacnamaíochta agus Pobail Áitiúil Chomhairle Chontae Liatroma 2016-2021

Tá bearta tús áite na Straitéise ag teacht le réimsí áirithe den obair agus leis na torthaí a luaitear a bheith mar spriocanna faoi na pleananna éagsúla sin. Tugtar san áireamh chomh maith na hacmhainní seachtracha agus na deiseanna atá ar fáil faoi láthair, agus cumas an Údaráis Áitiúil maidir le toradh inbhuanaithe, páirtíocht an phobail agus modhanna nua lena mbaineann an comhar agus obair ildisciplíne a thabhairt i gcrích.

Seo a leanas na réimsí straitéise príomhtháibhachta maidir le Straitéis Cultúir agus Cruthaitheachta Liatroma:

AN ACMHAINN CRUTHAITHEACHTA | **CRUTHAITHEACHT AN PHOBAIL** | **CRUTHAITHEACHT NA hÁITE** | **CEANGAL CAIDRIMH NA CRUTHAITHEACHTA** | **FIONTAR NA CRUTHAITHEACHTA**

AN ACMHAINN CRUITHAITHEACHTA

Cion tairbhe a dhéanamh maidir leis an bhforbairt ar gach leanbh trí dheis a thabhairt páirt a ghlacadh i mbearta cruthaitheachta agus cineálacha éagsúla de chur in iúl na cruthaitheachta a chleachtadh.

Na Príomhchuspóirí:
- Leanúint ag obair i gcomhar leis na páirtithe leasmhara éagsúla a oibríonn le leanaí, d'fhonn cur leis na deiseanna a bhíonn ar fáil ag leanaí agus ag daoine óga a gcuid cruthaitheachta féin a chleachtadh trí chláir ardchaighdeáin den nuáil.
- Cuidiú le daoine in earnáil na cruthaitheachta na scileanna sin a fhorbairt is gá chun tograí agus cláir ardchaighdeáin a thabhairt chun cinn do leanaí agus do dhaoine óga.
- An fhorbairt ar thograí agus ar chláir ildisciplíne a spreagadh lena ndéantar ceangal idir an chruthaitheacht agus cúrsaí eolaíochta nó teicneolaíochta, cúrsaí timpeallachta agus an tsochaí shibhialta.

Na Ranna Príomhtháibhachta: Ealaín, Leabharlannaíocht, Comhshaol, Forbairt Pobail, an Oifig Fiontair Áitiúil.

Páirtnéirí an Chomhair: Líonra Rannpháirtíochta Pobail Liatroma (PPN); Coiste Sheirbhísí Leanaí agus Dhaoine Óga Shlighigh/Liatroma; Seirbhísí Óige Thuaisceart Chonnacht (NYCS); Bord Oideachais agus Oiliúna Mhaigh Eo, Shligigh agus Liatroma (MSLETB); Ionad Oideachais Chora Droma Rúisc; Coiste Cúram Linbh Liatroma; Foróige.

CRUTHAITHEACHT AN PHOBAIL

Deiseanna a chur ar fáil don phobal sna comharsanachtaí éagsúla ar fud Chontae Liatroma a gcuid cruthaitheachta féin a shaothrú trí theacht níos uilechuimsithí a bheith ar réimse forleathan de bhearta cruthaitheachta agus de ghnéithe infreastruchtúir agus d'acmhainní eile cultúir ar fud an chontae.

Na Príomhchuspóirí:
- An fhorbairt a spreagadh ar dheiseanna ag pobal comharsanachtaí a gcuid cruthaitheachta féin a chleachtadh le tionscnaimh den nuáil a chuireann le caighdeán an tsaoil, leis an tsláinte agus le barr maitheasa an duine.
- An fhorbairt a spreagadh ar dheiseanna ag pobal comharsanachtaí ceiliúradh a dhéanamh ar an oidhreacht shainiúil cultúir, ar shean-nósanna agus ar an nGaeilge trí chláir, imeachtaí agus féilte.
- Deiseanna oibriú le réimse leathan grúpaí eagraíochtaí pobail ar fud an chontae a chruthú dóibh siúd a oibríonn in earnáil na cruthaitheachta.

Na Ranna Príomhtháibhachta: Forbairt Pobail, Ealaín, Leabharlannaíocht, Oidhreacht, Pleanáil.

Páirtnéirí an Chomhair: PPN, Comhlacht Forbartha Liatroma, na Comhairlí Pobail; Comhairle na nDaoine Scothaosta; Cumann Liatroma do Dhaoine faoi Mhíchumas (LAPWD); Líonra Liatroma do Dhaoine faoi Mhíchumas; LGBTQI an Iarthuaiscirt; Feirmeoirí Aontaithe na hÉireann (Liatroim); Macra na Feirme (Liatroim); Páirtnéireacht Spóirt Liatroma.

CRUTHAITHEACHT NA hÁITE

Aird a thabhairt ar an bhfiúntas, ó thaobh acmhainní buntábhachtacha agus foinsí spreagtha ag lucht na cruthaitheachta agus ag an bpobal i gcoitinne, a bhaineann leis an taobh tíre nádúrtha iléagsúil, leis an oidhreacht, leis an infreastruchtúr cultúir agus leis an scála a ghabhann le hearnáil na cruthaitheachta i gContae Liatroma.

Na Príomhchuspóirí:
- Leanúint den chúnamh taca dóibh sin atá ag saothrú in earnáil na cruthaitheachta maidir le smaointe, cláir agus tionscadail den téagar, den nuacht agus den tsamhlaíocht a thabhairt chun cinn a bhfuil cultúr sainiúil agus taobh tíre Liatroma ina bhunábhar spreagtha maidir leo.
- Cur leis an acmhainn agus leis an ról atá le leabharlanna, le hionaid ealaíne, le gnéithe d'infreastruchtúr na cruthaitheachta, leis an oidhreacht foirgníochta agus leis an dúlra inár dtimpeall maidir le bunfhoinsí ag daoine faoi leith agus ag dreamanna éagsúla i mbun a gcuid cruthaitheachta.
- Aird agus tuiscint ar na hacmhainní bríomhara luachmhara atá i gContae Liatroma maidir le cúrsaí ealaíne, dearthóireachta, oidhreachta agus an taobh tíre nádúrtha a chothú agus treisiú le clú na háite mar ionad cruthaitheachta ar fiú cónaí ann, oibriú ann nó cuairt a thabhairt air.

Na Ranna Príomhtháibhachta: Ealaín, Leabharlannaíocht, Comhshaol, Pleanáil, Oidhreacht, TEC, an Oifig Fiontair Áitiúil, Turasóireacht.

Páirtnéirí an Chomhair: Ionad an Duga; Ionad Dealbhadóireachta Liatroma; Ionad na nGleann; Áras Dearthóireachta Liatroma; FabLab Chluainín; Grúpaí Oidhreachta; Grúpa Timpeallachta; Féilte; ionaid ealaíne agus ionaid pobail agus eagraíochtaí ealaíne agus eagraíochtaí pobail.

CEANGAL CAIDRIMH NA CRUTHAITHEACHTA

Treisiú le hearnáil na cruthaitheachta maidir le fairsingiú ar na réimsí ina dtarraingítear aird agus spéis dhaoine trí chaidreamh a cheangal go náisiúnta agus go hidirnáisiúnta a chuireann le clú Liatroma mar lárionad cruthaitheachta.

Na Príomhchuspóirí:
- Leanúint de chur leis na deiseanna comhchaidrimh agus leis na deiseanna comhoibre ar an leibhéal náisiúnta agus idirnáisiúnta ionas go gcothaítear agus go spreagtar babhtáil scileanna, saineolais agus smaointe agus go gcruthaítear oiread deiseanna agus is féidir ag lucht na cruthaitheachta i gContae Liatroma páirt a ghlacadh i mbeartaíocht idirnáisiúnta.

- Cur oiread agus is féidir leis na deiseanna maidir le comharobair idirnáisiúnta trí chláir éagsúla, mar shampla an Eoraip Chruthaitheach agus Cultúr Éireann, agus trí oibriú i gcomhar le gníomhaireachtaí agus le páirtnéirí eile, daoine de dhiaspóra Liatroma san áireamh.
- Fiosrú a dhéanamh faoin dóigh go bhféadfaí beartaíocht de chuid earnáil na cruthaitheachta a thabhairt chun cinn a bheadh ar chaighdeán sách ard agus ina ndíol suntais chomh mór agus go dtarraingeofaí daoine den lucht cruthaitheachta as áiteanna eile in Éirinn agus thar sáile go Contae Liatroma.

Na Ranna Príomhtháibhachta: Ealaín, Leabharlannaíocht, an Oifig Fiontair Áitiúil, Turasóireacht, Forbairt Eacnamaíochta.

Páirtnéirí an Chomhair: Ionad Dealbhadóireachta Liatroma; Ionad an Duga, Cumainn Liatroma i dtíortha thar lear, Grúpa Diaspóra Liatroma; Turasóireacht Liatroma.

FIONTAR NA CRUTHAITHEACHTA

Acmhainn Liatroma mar mhol cruthaitheachta agus cultúir a neartú agus a threisiú agus cur leis an dóigh go dtarlódh forbairt eacnamaíochta agus breis inmharthanachta maidir le hEarnáil an Chultúir agus na Cruthaitheachta.

Na Príomhchuspóirí:
- Treisiú le bearta cúnta de chuid an lucht gnó agus le deiseanna oiliúna agus meantóireachta maidir le hearnáil na cruthaitheachta sa chaoi is gur féidir bun a chur faoi ghnóthas agus forbairt inmharthanach a thabhairt air.
- An acmhainn atá san earnáil phoiblí, san earnáil phríobháideach agus san earnáil phobail a thapú agus a spreagadh ionas go gcuirtear leis na deiseanna fostaíochta agus saothraithe in earnáil na cruthaitheachta trí chláir nuála a rith agus cur leis an leibhéal tuisceana.
- An mhais chinniúnach maidir le hearnáil na cruthaitheachta i gContae Liatroma a thabhairt chun cinn agus chun forbartha le moil, comhionaid oibre agus córas leathanbhanda ardluais a thabhairt isteach ar fud an chontae.

Na Ranna Príomhtháibhachta: Forbairt Eacnamaíochta, an Oifig Fiontair Áitiúil, Ealaín, Leabharlannaíocht, Tithíocht.

Páirtnéirí an Chomhair: Comhlacht Forbartha Liatroma, na Comhlachais Tráchtála, MSLETB, Institiúid Teicneolaíochta Shligigh.

07 CÚRSAÍ FORFHEIDHMIÚCHÁIN 2018

Dearcadh chun cinn atá i gceist le Straitéis Cultúir agus Cruthaitheachta Liatroma ina leagtar amach na bunchlocha a bhaineann le forbairt fhadtéarmach inbhuanaithe a bhaint amach ar fud an údaráis áitiúil d'fhonn an acmhainn ionchais a bhaineann leis an gcruthaitheacht a cheapadh ionas go mbíonn oiread de chion tairbhe agus is féidir as maidir le barr maitheasa cultúir, eacnamaíochta agus sóisialta mhuintir an chontae.

Tuigtear go maith do Chomhairle Chontae Liatroma nach féidir an Straitéis Cultúir agus Cruthaitheachta a thabhairt i gcrích gan obair an chomhair agus na páirtnéireachta.

- Treiseofar leis an gcaidreamh atá ar bun cheana féin le heagraíochtaí agus le gníomhaireachtaí seachtracha agus cothófar comhar páirtnéireachta nua trína gcuirtear bonn treise faoin Straitéis Cultúir agus Cruthaitheachta a thabhairt i gcrích le béim ar an gceangal láidir agus ar an idirspleáchas is bunchuid de phobal bríomhar cruthaitheachta a chothú.
- Déanfar measúnóireacht dhian bunaithe ar lón fianaise a thabhairt chun cinn maidir le hearnáil na cruthaitheachta i gContae Liatroma ionas gur fearr a thuigtear an cion tairbhe a dhéantar maidir le saol cultúir, sóisialta agus eacnamaíochta an chontae.
- Déanfar iniúchadh agus mapáil maidir le hearnáil an chultúir agus na cruthaitheachta agus socrófar ar an mbonnlíne maidir le dul chun cinn agus forbairt as seo amach a mheas.
- Déanfar an tionchar a bhíonn ag bearta de chuid na straitéise seo taobh istigh den údarás áitiúil agus den phobal i gcoitinne a mheas d'fhonn a chinntiú go gcoinnítear an straitéis oiriúnach don chuspóir.
- Cuirfear bearta dochta follasacha ar bun chun a chinntiú go mbíonn follasacht agus cuntasacht ag baint leis na cláir agus leis na bearta uile a dtugtar cúnamh ina leith faoin Straitéis Cultúir agus Cruthaitheachta agus go mbíonn siad intuigthe ag cách.

08 BEARTA PRÍOMHTHÁBHACHTA I RITH NA BLIANA 2018

Cion Tairbhe maidir leis an bPleanáil Straitéiseach

Ar cheann de na príomhchuspóirí atá le Straitéis Cultúir agus Cruthaitheachta Chomhairle Chontae Liatroma, tá go mbeadh lón treorach agus tionchair á chur ar fáil léi maidir leis na polasaithe cultúir ar fad agus leis an bpleanáil corparáide a dhéantar le linn ré feidhme an chláir Éire Ildánach. Beidh straitéis nua maidir le forbairt na healaíne á foilsiú ag Comhairle Chontae Liatroma i rith na bliana 2018 agus creat nua á chomhaontú leis an gComhairle Ealaíon. Cuirfear tús leis an obair fhorbartha maidir le straitéis leabharlannaíochta nua chomh maith le straitéis i ndáil leis an Diaspóra a thabhairt chun cinn i gcomhar le Comhairle Chontae Shligigh agus le Comhairle Chontae Ros Comáin. Beidh aird ag Comhairle Chontae Liatroma ar na haidhmeanna agus ar an gclár oibre a leagtar amach sa straitéis seo le linn na straitéisí eile sin a leagan amach agus féachfar lena chinntiú go dtugtar san áireamh iad mar dhlúthchuid den obair pleanála.

Cruinniú na nÓg

Ceiliúradh nua ar an gcruthaitheacht do dhaoine óga atá i gCruinniú na nÓg a bheidh á eagrú i mí Bealtaine gach bliain. Tá fáilte roimh ionaid, grúpaí ealaíne, cultúir agus oidhreachta, naíonraí, scoileanna, eagraíochta na ngasóg, Foróige nó aon eagraíocht eile ina bhfuil d'acmhainn imeachtaí ar ardchaighdeán a eagrú nó a rith lena spreagtar an chruthaitheacht i leanaí agus i ndaoine óga páirt a ghlacadh i gCruinniú na nÓg. Ní mór an t-iarratas a bheith curtha le chéile ag grúpa, ionad nó eagraíocht pobail i gcomhar le heagraíochtaí nó le daoine a bhfuil saineolas gairmiúil acu ar réimse cruthaitheachta nó cultúir, mar shampla ealaín don tsúil nó ealaín taibhréime, litríocht, cúrsaí oidhreachta nó eile. Déantar gach iarratas a mheas i ndáil le feabhas na n-imeachtaí a bheartaítear, an tionchar is dócha a bheidh acu ar na daoine a ghlacann páirt iontu agus ar a fheabhas a chuidítear leis an aisling agus leis na haidhmeanna atá le Straitéis Cultúir agus Cruthaitheachta Liatroma a thabhairt i gcrích.

Gairm Scoile Oscailte Éire Ildánach

Is gairm scoile náisiúnta do ghrúpaí pobail, d'eagraíochtaí, d'ionaid, d'ealaíontóirí, do scríbhneoirí, d'oirfidigh, do lucht seandálaíochta, staire agus cartlannaíochta agus don uile dhuine a bhfuil baint acu le hearnáil an chultúir agus na cruthaitheachta atá sa Ghairm Scoile de chuid Éire Ildánach maidir le tionscadail agus cláir ardchaighdeáin a thabhairt chun cinn lena ndéantar an chruthaitheacht a chothú agus a spreagadh, chomh maith le heolas, tuiscint agus teacht níos fearr agus níos fusa ar ghnéithe den ealaín, den chultúr agus den oidhreacht.

Ní mór an t-iarratas a bheith curtha le chéile ag grúpa, ionad nó eagraíocht pobail i gcomhar le daoine a bhfuil saineolas gairmiúil acu ar réimse cruthaitheachta nó cultúir, mar shampla ealaín don tsúil nó ealaín taibhréime, litríocht, cúrsaí oidhreachta nó eile. Is féidir le grúpa tús a chur leis an gcaidreamh le duine gairmiúil in earnáil an chultúir nó in earnáil na cruthaitheachta d'fhonn togra a thabhairt chun cinn nó is féidir le duine gairmiúil tús a chur leis an gcaidreamh le grúpa pobail. Is féidir an togra a leagan amach sa chaoi is gur ar na daoine a bhfuil páirt acu féin go díreach sa togra is mó a bhíonn tionchar aige nó sa chaoi is go dtéann sé i gcion ar dhream níos fairsinge ná sin agus go mbíonn sochar as ag pobal níos ginearálta.
Déantar gach iarratas a mheas i ndáil lena fheabhas a chuidítear leis an aisling agus leis na haidhmeanna atá le Straitéis Cultúir agus Cruthaitheachta Liatroma a thabhairt i gcrích, bunaithe ar na critéir seo a leanas:

- An caighdeán, an nuáil agus an chruthaitheacht a
- bhaineann leis an tionscadal beartaithe.
- An tuiscint ar chomhthéacs sóisialta agus cultúir an tionscadail.
- Cumas an ghrúpa tabhairt faoi thionscadail agus iad a riar chomh maith le teist ar an gcumas sin.
- Leibhéal na scileanna agus an tsaineolais ag na daoine gairmiúla i gcúrsaí cultúir/cruthaitheachta atá ag oibriú in éineacht leis an ngrúpa.

Seo a leanas samplaí de na cineálacha tionscadail a d'fhéadfadh a bheith i gceist (ach d'fhéadfadh gur cineálacha eile uilig a bheadh iontu freisin):

- Tionscadail lena spreagtar daoine chun a gcuid cruthaitheachta féin a thriail, go háirithe daoine óga.
- Tionscadail lena gcuirtear le hinmharthanacht na ndaoine a oibríonn in earnáil an chultúir agus na cruthaitheachta.
- Tionscadail trína ndéantar an ealaín, an cultúr agus an oidhreacht a thaobhú ar bhealaí lena mbaineann cruthaitheacht agus nuacht.
- Tionscadal nó imeacht aon uaire maidir leis an ealaín taibhréime nó an ealaín don tsúil, le litríocht, cúrsaí cultúir nó cúrsaí oidhreachta.
- Ceardlanna, cainteanna nó léachtaí maidir leis an ealaín taibhréime nó an ealaín don tsúil, le litríocht, cúrsaí cultúir nó cúrsaí oidhreachta.
- Coimisiún maidir le saothar nua.

I ndáil le tograí maidir le Cruinniú agus leis an nGairm Scoile Oscailte araon, tá fáilte faoi leith roimh thionscadail lena mbaineann grúpaí ar beag baint a bhí acu roimhe seo le tionscadail cruthaitheachta agus cultúir mar gheall ar bhac de chineál ar bith maidir le cúrsaí eacnamaíochta, tíreolaíochta, easpa eolais ar dheiseanna nó easpa deiseanna féin. I gcásanna den sórt sin, féachfar le gach comhairle agus cúnamh is féidir a thabhairt ionas go gcinntítear an toradh is fearr ag an uile dhuine ar an tionscadal.
Is í an bhliain 2018 an Bhliain Eorpach maidir leis an oidhreacht cultúir, bliain chomóradh an chéid maidir le cead vótála ag mná agus bliain chomóradh 125 bliain ó bunaíodh Conradh na Gaeilge agus tá fáilte dá réir i mbliana roimh iarratais den nuáil lena ndéantar cíoradh le teann cruthaitheachta ar ghnéithe a bhaineann le cláir agus le comóradh den sórt sin.

Tá an t-ádh orainn i gContae Liatroma go bhfuil oiread daoine cumasacha ag saothrú an chultúir agus na cruthaitheachta inár measc. Tá mé cinnte dearfa go mbeidh a bheith ag obair i gcomhar leis na daoine cumasacha seo agus le muintir na háite ina dheis iontach cuid mhór tairbhe a dhéanamh a chuirfidh feabhas ar an saol ag an uile shaoránach sa chontae.